

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 101

Kaupungin sitoutuminen Päästöttömät työmaat – Kestävien hankintojen green deal -sopimukseen

TRE:5766/11.01.00/2023

Valmistelija / lisätiedot:
Nurminen Mikko

Valmistelijan yhteystiedot

Ympäristöpäällikkö Kati Skippari, puh. 050 521 5198, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintoimiston johtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Tampereen kaupunki liittyy ympäristöministeriön Päästöttömät työmaat – Kestävien hankintojen green deal -sopimukseen. Sitoumus on osa kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen 2030 saavuttamista.

Green dealin toteutuksesta ja yhteistyöstä vastaavat infrarakentamisen osalta kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmä sekä talonrakentamisen osalta kiinteistöt, tilat ja asuminen -palveluryhmä.

Tampereen Tilapalvelut Oy:n ja Tampereen Infra Oy:n osallistumisesta green dealin toteutukseen sovitaan kaupungin ja yhtiöiden välisissä palvelusopimuksissa. Konsernihallinnon hankintapalvelut -palveluryhmä osallistuu hankintojen valmisteluun ja green dealin vuosiraportointiin. Kaupunkiympäristön palvelualueen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö antaa ilmastonmuutokseen ja päästölaskentaan liittyvää asiantuntijatukea.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Tampereen kaupunki liittyy ympäristöministeriön Päästöttömät työmaat – Kestävien hankintojen green deal -sopimukseen. Sitoumus on osa kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen 2030 saavuttamista.

Green dealin toteutuksesta ja yhteistyöstä vastaavat infrarakentamisen osalta kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmä sekä talonrakentamisen osalta kiinteistöt, tilat ja asuminen -palveluryhmä.

Tilapalvelut Oy ja Tampereen Infra Oy kytetään sitoumukseen kaupungin ja yhtiön välisissä sopimuksissa tarkoituksenmukaisella tavalla. Konsernihallinnon hankintapalvelut -palveluryhmä osallistuu hankintojen valmisteluun ja green dealin vuosiraportointiin. Kaupunkiympäristön palvelualueen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö antaa ilmastonmuutokseen ja päästölaskentaan liittyvää asiantuntijatukea.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle, ympäristöpäällikkö Kati Skipparille, ympäristöjohtaja Miira Riipiselle ja kehittämisasiantuntija Enni Leppälälle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat ennen päätöksentekoa.

Asian esittelijä, konsernijohtaja Juha Yli-Rajala muutti päätösehdotuksensa seuraavaksi:

"Tampereen kaupunki liittyy ympäristöministeriön Päästöttömät työmaat – Kestävien hankintojen green deal -sopimukseen. Sitoumus on osa kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen 2030 saavuttamista.

Green dealin toteutuksesta ja yhteistyöstä vastaavat infrarakentamisen osalta kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmä sekä talonrakentamisen osalta kiinteistöt, tilat ja asuminen -palveluryhmä.

Tampereen Tilapalvelut Oy:n ja Tampereen Infra Oy:n osallistumisesta green dealin toteutukseen sovitaan kaupungin ja yhtiöiden välisissä palvelusopimuksissa. Konsernihallinnon hankintapalvelut -palveluryhmä osallistuu hankintojen valmisteluun ja green dealin vuosiraportointiin. Kaupunkiympäristön palvelualueen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö antaa ilmastomuutokseen ja päästölaskentaan liittyvää asiantuntijatukea."

Puheenjohtaja totesi näin muutetun päätösehdotuksen olevan asian käsittelyn pohjana.

Perustelut

Tampereen kaupungin tavoite on olla ilmastoneutraali vuoteen 2030 mennessä. Se on keskeinen osa valtuuston hyväksymässä strategiassa Tekemisen kaupunki.

Green dealit ovat kansallisia, määräaikaista ja vapaaehtoisia sitoumuksia elinkeinoelämän ja julkisen sektorin välillä. Green deal -sitoumusten avulla etsitään ratkaisuja mm. ilmastohaasteisiin. Niiden avulla on tavoitteena tehostaa nykylainsäädännön toimeenpanoa tai täydentää sitä. Sitoumuksessa osapuolet lupaavat parhaansa mukaan edistää tavoitteiden saavuttamista. Sitoumuksella on merkitystä myös edelläkävijyyttä korostavana esimerkkinä. Tavoitteista jäämisestä ei seuraa sanktioita. Tampereen kaupunki on ollut jo vuodesta 2020 lähtien mukana kestävien hankintojen green deal sitoumuksessa Haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa.

Tässä päätöksessä on kysymys päästöttömien työmaiden green dealista. Green deal koskee työmaiden sisäisiä toimintoja. Sitoumus ehtoineen on pykälän liitteenä. Kysymys on kaupungin näkökulmasta hankintoihin liittyvästä kokonaisuudesta. Infra- ja talonrakennusurakoita hankitaan joko konsernin omilta Tampereen Infra Oy:ltä ja Tilapalvelut Oy:ltä tai kilpailuttamalla julkisina hankintoina.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Tämän päätöksen taustaksi tilattiin keväällä 2024 Motiva Service Oy:ltä päästöttömien työmaiden vaikuttavuus- ja arviointiraportti, joka on esityslistan liitteenä. Työssä tehtiin markkinakartoitus Pirkanmaan yritysten valmiuksista täyttää green dealin kriteeristöä, haastateltiin green dealissa jo mukana olevia kaupunkeja (esimerkiksi Helsingin kaupunki) ja yrityksiä (esimerkiksi Senaatti-kiinteistöt) sekä tehtiin olemassa olevaan materiaaliin pohjautuva katsaus green dealin kokemuksista sekä taloudellisista ja toiminnallisista vaikutuksista.

Työmaat aiheuttavat 15–20 % rakentamisen päästöistä Tampereella. Työmaiden päästöt ovat esimerkiksi 3–4 kertaa suuremmat kuin joukkoliikenteen päästöt, jotka ovat reilu 10 milj. kgCO₂e. Valtaosa työmaiden päästöistä aiheutuu kaluston käyttämisestä polttoaineista, minkä lisäksi myös lämmitys ja sähkö aiheuttavat päästöjä. Liitteenä olevan vaikuttavuusarvioinnin infrarakentamisen esimerkkilaskelman perusteella raportissa todetaan, että green deal -sopimuksella on merkittäviä vaikutuksia työmaiden sekä kasvihuonekaasupäästöihin (vähennys noin 90 %) että lähipäästöihin (vähennys 50–90 %), kun verrataan green deal -vaatimusten mukaista toimintaa perusskenaarioon, jossa käytössä ei ole mitään ympäristövaatimuksia ja kalusto on heikkotasoisia.

Tampereen kaupunki on merkittävä rakentaja. Tampereen kaupunkikonsernin työmaiden osuus kaikista infrarakentamisen työmaista Tampereella on suuri, tällä hetkellä arviolta noin 80 %. Kaupunkikonsernin osuus asuntorakentamisesta on arviolta noin 10 %. Lisäksi kaupunki rakentaa ja korjaa omia palvelurakennuksiaan.

Päästöttömien työmaiden green dealissa on tavoitteena luoda markkinoille etenemispolku päästöttömiin työmaihin, vaikuttaa vähäpäästöisten työkalujen osuuden lisäämiseen ja uusien toimintamallien ja työkalujen käyttöönottoon niin työmailla kuin hankintaprosesseissa sekä organisaatioiden ja urakoitsijoiden osaamisen kehittämiseen. Green dealiin sitoutuminen edistää kaupungin oman hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Päästöttömien työmaiden green deal -kriteeristö koskee kaupungin työmaita eli infrarakentamista, kunnossapitoa ja kunnossapidon urakointia, uudiskohteiden rakentamista sekä korjausrakentamista ja purkua. Sitoumus koskee työmaiden sisäistä toimintaa, ei esimerkiksi kuljetuksia työmaalle tai työmaalta, tai kiinteistöjen ylläpitoa. Sitoumus koskee emokaupunkia ja liikelaitoksia, mutta lähtökohtaisesti ei yhtiöitä muuten kuin sopimusohjauksen kautta. Green dealin tavoitteisiin on sovittu erilaisia tarkoituksenmukaisuuspoikkeuksia kuten vähän käytettyjen tai harvoin uusittavien koneiden päästöt.

Päästöttömien työmaiden green deal solmittiin alun perin vuonna 2020 yhdessä ympäristöministeriön sekä Espoon, Helsingin, Turun ja Vantaan kaupunkien, Senaatti-kiinteistöjen ja Helsingin seudun

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

ympäristöpalveluiden (HSY) kanssa työmailla syntyvien päästöjen vähentämiseksi. Myöhemmin sitoumukseen ovat liittyneet muun muassa Helsingin Kaupunkiliikenne Oy ja Väylävirasto.

Tampereen kaupungin sisällä green dealia on käsitelty kaupunkiympäristön sekä elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueilla ja niiden johtoryhmissä. Lisäksi on käyty markkinavuoropuhelua INFRA Hämeen kanssa.

Motiva teki vaikuttavuusarvioinnin yhteydessä markkinakartoituksen 29.3.–19.4.2024. Siihen vastasi 40 pirkanmaalaista yritystä. Vastaajat edustivat eri kokoisia ja eri urakoita toteuttavia yrityksiä. Eniten vastaajia oli pienehköistä 1–5 henkilön ja 6–20 henkilön yrityksistä. Suurin osa vastaajista piti työkoneiden green deal kriteeristöä hyväksyttävänä (74 %). Kuorma-autojen kohdalla green deal -tasoa piti sopivana 73 % vastaajista. Tarkemmat markkinakartoituksen vastaukset löytyvät liitteestä.

Vaikka markkinakartoituksessa suurin osa piti green deal -kriteereitä sopivana, osa oli sitä mieltä, että tavoitetaso on liian kova. Kartoituksessa kysyttiin myös yritysten näkemyksiä siitä, mikä olisi sopiva ohjauskeino päästöjen vähentämiseksi. Vastauksista lisäbonukset nousivat suosituimmiksi (78 %), mutta myös vähimmäisvaatimustason asettamista pidettiin hyvänä (55 %) sen selkeyden vuoksi. Avoimissa vastauksissa korostettiin erityisesti ennakoitavuutta ja sitä, että kaupungilla olisi yhtenevät tavoitteet eri urakoissa.

Motivan raportissa arvioitiin myös vaikutuksia kaupungin kahteen yhtiöön, Tilapalveluihin ja Infraan. Tampereen Infra Oy:n pääseminen tavoitteisiin vuoden 2026 arvioitiin haasteelliseksi. Fossiiliton HVO-polttoaine (Hydrotreated Vegetable Oil) ja tulevaisuudessa tuleva koneiden sähköistyminen nostanee kustannuksia. Muissa green dealiin kuuluvissa kaupungeissa on arvioitu kustannusten nousun olevan 2–5 %.

Tampereen Tilapalvelut Oy:n toimintaan ei raportissa arvioida green dealilla olevan suurta taloudellista vaikutusta. Myöskään Senaatti-kiinteistöt ei ole havainnut työmaiden tai työkoneiden vaatimusten vaikuttaneen talonrakentamisen tarjouksiin tai kustannuksiin (haja-asutusalueita tai muita poikkeuksia lukuun ottamatta).

Kiinteistöt, tilat ja asuminen -palveluryhmä ja Tampereen Tilapalvelut Oy katsovat, että heidän toiminnassaan green dealiin liittyminen on kannatettavaa. Tampereen Tilapalvelut Oy on pilotoinut päästöttömien työmaiden green deal -ehtojen mukaista toimintaa talonrakentamisessa ja todennut, että näihin tavoitteisiin pystytään ja että merkittävää vaikutusta tarjoushalukkuuteen ei ollut.

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmän näkemys on, että sitoumukseen liittyminen on tarkoituksenmukaista pitkän tähtäimen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Useassa infrarakentamisen urakassa on käytetty vähimmäisvaatimuksina green

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

dealin mukaisia työkoneiden ja kuljetuskaluston päästöluokkia sekä fossiilittoman HVO-polttoaineen käyttöä, eikä tästä ole havaittu koituvan ongelmia tarjousten määrän tai kustannusten näkökulmasta.

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmä ja Tampereen Infra Oy arvioivat, että fossiilittoman HVO-polttoaineen käytöstä urakoissa syntyy jonkin verran lisäkustannuksia urakoista riippuen. Tampereen Infra Oy arvioi, että raskasta kalustoa vaativien urakoiden kustannusnousu saattaisi olla jopa 10 prosenttia. Oman ajon osalta kustannusnousu on Infran arvion mukaan noin 0,2 milj. euroa. Tampereen Infra Oy:n kalusto täyttää markkinoita huomattavasti Euro VI- ja Stage IV -ehtoja: vain 40 % omasta kalustosta täyttää ehdot. Oman kaluston uusimisesta tulee tehdä sitoumukseen liittymisen jälkeen suunnitelma. Tampereen Infra Oy arvioi kaluston uusimisen tuottavan noin 0,6 milj. euron vuotuisen kustannuslisän riippuen siitä, millä aikataululla kaluston uusiminen tehdään. Tampereen Infra Oy näkee haasteita sähköisen kaluston saatavuudessa ja oman kaluston ajanmukaisuudessa. Tampereen Infra Oy:n on tarpeen selvittää kaluston uusimisaikataulu green dealiin liittymisen yhteydessä.

Green deal sitoumuksen haastavin kohta infrarakentamisen näkökulmasta tällä hetkellä on se, että nykyisessä sitoumuksen mukaan vuoden 2025 loppuun mennessä hankintayksikön työmailla käytettävästä kalustosta vähintään 20 prosenttia toimisi sähköllä, biokaasulla tai vedyllä. Sähköisten työkoneiden kehitys on hidastunut sitoumuksen alkuajoista koronan ja Ukrainan sodan vuoksi globaalisti, joten tämän tavoitteen saavuttaminen on epätodennäköistä.

Selvitysraportti ei ennakoivasti merkittäviä kustannusnoussuja Tampereelle, jos kaupunki liittyy green dealiin. Rakentamisessa vaikutus muissa kaupungeissa on ollut alle yhden prosenttiyksikön. Katujen kunnossapidossa fossiilivapaa polttoaine nostaa kustannuksia ainakin laskennallisesti, mutta se on käytännössä pienentynyt koventuneen kilpailun myötä. Vuoden 2026 jälkeen nousu voi raportin mukaan olla joitain prosentteja, vastaavasti kuten Helsinki on arvioinut. Green dealin kilpailukriteereillä ei ole ollut muissa green dealiin kuuluvissa kaupungeissa merkittäviä vaikutuksia myöskään tarjousten määrään: Isommat yritykset ovat pystyneet tarjoamaan normaaliin tapaan, eikä hintataso ole juurikaan noussut, mutta joissakin tapauksissa pienemmistä yrityksistä osa on jättänyt tarjoamatta ja osa on tarjonnut korkeampaan hintaan. Espoossa green deal -kriteerit eivät ole vaikuttaneet tarjousten määrään ja urakoiden kustannuksiin.

Green dealiin sitoutuneet kaupungit muodostavat yhteistyöverkoston, jonka puitteissa tapahtuu tietojen ja kokemusten vaihtoa.

Yhteistyöverkoston rahoitus ympäristöministeriöltä on tällä hetkellä avoin.

Kaupunki raportoi ja viestii tekemistään toimenpiteistä ja saavutetuista tuloksista kalenterivuositain.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Koska Tampereella keskeiset tämän green dealin toiminnot on ulkoistettu Tampereen Tilapalvelut Oy:lle ja Tampereen Infra Oy:lle tulisi nämä yhtiöt kytkeä green deal -sitoumuksen noudattamiseen kaupungin ja yhtiön välisissä sopimuksissa tarkoituksenmukaisella tavalla. Muista kaupungin omistamista rakentamista tekevistä yhtiöistä Hiedanrannan Kehitys Oy:llä on omat tiukat ympäristökriteerinsä, samoin Tampereen Raitiotie Oy:llä, joten niitä ei ole tarpeen sitouttaa tähän green dealiin.

Asuntorakentamisen yhteisöt ja muut infrastruktuurin tai talojen rakentamista tekevät kaupunkikonserniin kuuluvat yhtiöt toimivat itsenäisesti ilman kaupungin tilauksia, joten niitä tämä green deal ei koske.

Green dealin toteutuksesta ja yhteistyöstä vastaavat infrarakentamisen osalta kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito -palveluryhmä sekä talonrakentamisen osalta kiinteistöt, tilat ja asuminen - palveluryhmä. Konsernihallinnon hankintapalvelut -palveluryhmä osallistuu hankintojen valmisteluun ja green dealin vuosiraportointiin. Kaupunkiympäristön ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö antaa ilmastonmuutokseen ja päästölaskentaan liittyvää asiantuntijatukea.

Tiedoksi

Kari Paju, Mikko Nurminen, Heli Hirvelä, Milko Tietäväinen, Virpi Ekholm, Kari Kankaala, Miira Riipinen, Kimmo Myllynen, Auli Heinävä, Enni Leppälä, Tanja Tyvimaa, Petri Mölsä (Tampereen Tilapalvelut Oy), Lauri Niemi (Tampereen Infra Oy)

Liitteet

- 1 Kh 10.3.2025 Päästöttömät työmaat - Kestävien hankintojen green deal - sopimus
- 2 Kh 10.3.2025 Päästöttömät työmaat green deal -sopimukseen liittymisen vaikutukset Tampereen kaupungille, Motiva Services Oy
- 3 Kh 10.3.2025 Kaupunginhallituksen konsernijaoston päätös 21.05.2024

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja yleisesti nähtäville 18.3.2025 www.tampere.fi.

Päätös annettu tiedoksi sähköpostilla 18.3.2025.

Muutoksenhakuviranomainen

Kaupunginhallitus

Tampere
18.03.2025

Leeni Herrala
Hallintosihtööri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Oikaisuvaatimus

§101

Oikaisuvaatimusohje

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kuntien yhteisen toimielimen päätökseen saa oikaisuvaatimuksen tehdä myös sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Oikaisuviranomainen

Oikaisua haetaan päätösotteessa mainitulta muutoksenhakuviranomaiselta.

Oikaisuvaatimus tulee toimittaa osoitteella:

Tampereen kaupunki
Kirjaamo
Frenckellinaukio 2 B, PL 487
33101 Tampere

Oikaisun voi lähettää myös virallisen sähköisen asioinnin lomakkeella osoitteessa <https://www.tampere.fi/asioi-kaupungin-kanssa> tai sähköpostilla kirjaamo@tampere.fi

Tampereen kaupunki ei vastaa sähköpostilla lähetetyn oikaisuvaatimuksen tietoturvallisuudesta.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä **14 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tiedoksisaanti

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Tiedoksisaantipäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusajan kuluessa oikaisuvaatimusviranomaiselle. Oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä klo

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

16 mennessä. Oikaisuvaatimuksen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.